

Република Србија
ВРХОВНИ КАСАЦИОНИ СУД
Рев 4130/2023
15.03.2023. године
Београд

У ИМЕ НАРОДА

Врховни касациони суд, у већу састављеном од судија: Звездане Лутовац, председника већа, Иване Рађеновић и Владиславе Милићевић, чланова већа, у парници тужиље АА из ..., чији је пуномоћник Драган Чолић, адвокат из ..., против туженог ББ из ..., чији је пуномоћник Борислав Шушњар, адвокат из ..., ради заштите од насиља у породици, одлучујући о ревизији тужиље изјављеној против пресуде Апелационог суда у Новом Саду Гж2 492/22 од 12.10.2022. године, у седници одржаној 15.03.2023. године, донео је

ПРЕСУДУ

УСВАЈА СЕ ревизија тужиље, **ПРЕИНАЧУЈУ СЕ** пресуда Апелационог суда у Новом Саду Гж2 492/22 од 12.10.2022. године и пресуда Основног суда у Новом Саду П2 62/22 од 08.07.2022. године тако што се **УСВАЈА** тужбени захтев тужиље АА и налаже туженом ББ да се исели из стана бр. .. који се налази у Новом Саду, улица ... бр. .., забрањује се туженом да се приближава тужиљи на удаљености мањој од 100м и забрањује му се приступ тужиљи у простор око места рада тужиље на истој удаљености, забрањује му се свако даље дрско, безобзирно и злонамерно понашање којим се угрожава душевно здравље и телесни интегритет тужиље под претњом извршења, које мере заштите од насиља у породици трају годину дана од дана доношења пресуде, са могућношћу продужења све док не престану разлози због којих су одређене.

ОБАВЕЗУЈЕ СЕ тужени да тужиљи накнади трошкове целог парничног поступка у износу од 71.700,00 динара у року од 15 дана од пријема преписа пресуде.

ОДБИЈА СЕ захтев туженог за накнаду трошкова одговора на ревизију.

Образложење

Пресудом Основног суда у Новом Саду П2 62/22 од 08.07.2022. године, ставом првим изреке одбијен је тужбени захтев тужиље којим је тражила да се наложи туженом ББ да се исели из стана бр. .. у Новом Саду, улица ... бр. .., да се приближава тужиљи на удаљености мањој од 100м, да му се забрани приступ у простор око места рада тужиље на удаљености мањој од 100м. Ставом другим изреке, одбијен је тужбени захтев тужиље којим је тражила да се забрани туженом свако даље дрско, безобзирно и злонамерно понашање којим се угрожава душевно здравље и телесни интегритет

тужиље под претњом извршења и да наведене мере заштите од насиља у породици трају годину дана од дана доношења пресуде са могућношћу продужења све док не престану разлози због којих су одређене. Ставом трећи изреке, одбијен је тужбени захтев тужиље да се обавезе тужени да тужиљи накнади трошкове парничног поступка са законском затезном каматом од дана пресуђења до исплате. Ставом четвртим изреке, одбијен је захтев тужиље за одређивање привремене мере којом би се забранило туженом свако даље дрско, безобзирно и злонамерно понашање којим се угрожава душевно здравље и телесни интегритет тужиље, као и приближавање тужиљи на удаљености мањој од 50м њој лично, са забраном приближавања месту где станује и месту где ради на истој удаљености, те се налаже туженом да се исели из стана у Новом Саду, улица ... бр. ..., под претњом принудног извршења, која привремена мера би остала на снази до правноснажног окончања поступка.

Пресудом Апелационог суда у Новом Саду Гж2 492/22 од 12.10.2022. године, ставом првим изреке, одбијена је жалба тужиље и потврђена првостепена пресуда. Ставом другим изреке, одбијени су захтеви странака за накнаду трошкова другостепеног поступка.

Против правноснажне пресуде донете у другом степену тужиља је благовремено изјавила ревизију (из чијих навода произилази да се побија другостепена одлука у потврђујућем делу првостепене одлуке којим је одлучено о тужбеном захтеву) због битних повреда одредаба парничног поступка, погрешно и непотпуно утврђеног чињеничног стања и погрешне примене материјалног права.

Тужени је дао одговор на ревизију, уз захтев за накнаду трошкова.

Врховни касациони суд је испитао побијану пресуду на основу члана 408. Закона о парничном поступку („Службени гласник РС“, бр.72/11 ... 18/20) и утврдио да је ревизија тужиље основана.

У поступку није учињена битна повреда одредаба парничног поступка из члана 374. став 2. тачка 2. ЗПП, на коју Врховни касациони суд пази по службеној дужности.

Према утврђеном чињеничном стању брак странака је закључен 2009. године, а 2013.године је рођена њихова кћерка ВВ. Породица живи у Новом Саду (улица ... бр. ...) у стану у својини туженог. У истом граду тужиља има свој стан (на другој адреси). Дана 17.01.2022. године у вечерњим сатима дошло је до сукоба међу странкама током кога је тужени, сачекавши тужиљу у наведеном стану, рекао тужиљи да се „купи“ из стана, „сад ћеш видети како ћу ти уништити живот“ и „убићу те“, а затим кренуо према тужиљи са дигнутом руком док се она повлачила уназад. Тужиља је успела да позове полицију која је интервенисала. Сукобу је претходило то што је тужени тражио од тужиље сагласност да њихову мал. кћерку, заједно са његовим кћеркама из првог брака, води на ..., на шта му је тужиља рекла: „Нећеш ти са ку.вама да водиш моје дете, убићу те на спавању“ (сазнавши да је тужени током трајања њиховог брака имао емотивну везу са другом женом). Наредбом Полицијске управе Новог Сада од 17.01.2022.године туженом је изречена хитна мера привременог удаљења из стана у трајању од 48 часова и привремена забрана контактирања и приближавања жртви насиља – тужиљи. Након изрицања ове мере, тужени се преселио у стан своје мајке. Решењем Основног суда у Новом Саду НП 71/22 од 18.01.2022.године усвојен је

предлог тужиље за продужење хитних мера које су туженом одређене наредбом ПУ Нови Сад на период од 30 дана (до 18.02.2022.године). За време трајања наведених мера тужени се није приближавао тужилци, нити је узнемиравао на било који начин (једина остварена комуникација између њих је била преко меила везано за одржавање личних контаката туженог са мал. кћерком). Према извештајима Центра за социјални рад Града Новог Сада (од 05.04.2022.године и 21.06.2022.године), последње три године постоје нарушени партнерски односи супружника, у вези са чиме су странке имале различита виђења о разлозима који су до тога довели (по наводима тужиље: неверство туженог и вређање тужиље као мајке и домаћице од стране туженог, а по наводима туженог: „болесна амбиција“ тужиље за каријером што за последицу има запостављање чланова примарне породице и занемаривање домаћинства), због чега је дато мишљење да је предметни догађај ситуационе природе и да представља кулминацију трајно нарушених партнерских односа, те да обоје немају намеру обнављања заједничког живота, услед чега је ризик од рецидива низак, тако да предложене мере заштите од насиља у породици нису сврсисходне, имајући у виду да тужилца има могућност организовања живота са малолетним дететом и изван стана туженог.

Полазећи од овако утврђеног чињеничног стања нижестепени судови су одбили тужбени захтев налазећи да у испољеном понашању туженог нема елемената насиља у породици јер се ради о догађају ситуационе природе (вербални сукоб праћен узајамним вређањима и претњама), након чега је по позиву тужиље интервенисала полиција, као кулминације трајно нарушених партнерских односа странака услед сазнања тужиље за другу емотивну везу туженог током трајања брачне заједнице и нерашчишћених односа поводом имовине, што је све довело до трајне сепарације странака и прекида сваког партнерског односа међу њима, да узајамност вређања и упућених претњи истог садржаја искључује приписивање кривице само једном од њих, при чему садржина изречених претњи (претња убиством) упућених у афекту једно другоме не значи да они заиста и стоје иза тих претњи, имајући у виду да у њиховом досадашњем заједничком животу није било пријављених догађаја везаних за насиље, па нема услова за изрицање мера заштите од насиља у смислу чланова 197. и 198. Породичног закона.

По оцени Врховног касационог суда, основано се у ревизији тужиље указује на погрешну примену материјалног права.

Насиље у породици дефинисано је чланом 197. Породичног закона, тако што је у ставу 1. прописано да се под насиљем у породици подразумева понашање којим један члан породице угрожава телесни интегритет, душевно стање и спокојство другог члана породице, док су у ставу 2. наведени карактеристични видови насиља у породици који се у пракси најчешће испољавају, уз одређење да се насиљем у породици сматра свако дрско, безобзирно и злонамерно понашање које један члан породице испољава према другом члану породице. Чланом 198. став 1. Породичног закона прописано је да против члана породице који врши насиље суд може одредити једну или више мера заштите од насиља у породици којим се привремено забрањује или ограничава одржавање личних односа са другим члановима породице. Чланом 287. ставови 1. и 2. Породичног закона прописано је да суд није везан границама тужбеног захтева и предложеним мерама.

Насиље у породици подразумева свако понашање које одступа од стандарда уобичајеног опхођења и комуницирања са члановима породице, за које да би било

квалификовано као насиље у породици није неопходан одређени континуитет (трајност таквог понашања), већ је у одређеним ситуацијама довољан и један акт понашања који има карактер насиља у породици. Поред тога неопходно је да суд покаже „нулту толеранцију“ на насиље, што подразумева да се свако понашање које одступа од стандарда нормалног опхођења и комуницирања са члановима породице мора квалификовати као дрско, безобзирно, односно злонамерно понашање. Дрскост, безобзирност и злонамерност су управо компоненте насиља у породици и његова суштинска обележја која га јасно разликују од дозвољеног понашања, при чему се ради о правним стандардима чију садржину суд утврђује својим судом вредности имајући у виду све објективне и субјективне, као и специфичне околности сваког конкретног случаја.

У ситуацији узјамног вређања и упућених претњи партнера једно другом, нарочито ако су претње озбиљног садржаја (које се односе на угрожавање живота), чак и ако се ради о изолованом инциденту, код процене да ли се ради о насиљу у породици и да ли постоји могућност његовог понављања морају се нарочито и са посебном пажњом размотрити сви аспекти тог сукоба, укључујући и свеобухватну анализу целокупног понашања партнера не само приликом сукоба (тон, говор тела, поседовање оружја или других средстава подобних за остварење претње, психо физичка способност за остварење претње, склоност вербалном насиљу или другим облицима насиља и друго), него и у ранијем периоду (испољавање било којег од облика насиља: економско, вербално, психичко, физичко), без обзира да ли је било или није било пријављивања насиља у породици, уз процену могућности реалног остварења упућених претњи у простору и времену (нарочито ако партнери или бивши партнери живе у истом стану, граду или земљи), постојање заједничке малолетне деце и других повезујућих чинилаца или потенцијалних провоцирајућих момената као што су развод брака, подела имовине и друго (који могу бити извор будућих конфликтних ситуација).

По оцени Врховног касационог суда, у конкретном случају узјамност упућених претњи странака („убићу те“), при чему је најпре уследила таква претња тужиље (која није желела да њихова заједничка малолента кћерка током викенда буде у друштву нове емотивне партнерке свог оца, при чему поступак за развод брака није био окончан), а након тога претња туженог исте садржине упућена тужиљи, упућују на другачији закључак од закључка нижестепених судова да у понашању туженог није било постојања елемената насиља у породици дана 17.01.2022. године и да се радило о изолованом инциденту који се не би могао поновити и убудуће.

Наиме, тога дана тужени је, након претње коју му је упутила тужиља, испољио вербално насиље према тужиљи, на такав начин који је код ње могао да изазове страх у погледу озбиљности његових претњи. Тужени је најпре упутио тужиљи речи: „купи се из стана“, чиме јој је, заправо, користећи се чињеницом да је власник стана у коме је породица до тада живела, наложио моментално иселење из његовог стана на крајње увредљив начин за дугогодишњу партнерку (супругу), уз занемаривање чињенице да у том стану живи и заједничко малолетно дете узраста 11 година, доба године (зима) и доба дана (вечерњи часови), мимо правних оквира за заштиту права својине, што је без сумње облик понашања који представља вид насилничког понашања. Затим је тужени упутио тужиљи речи: „сад ћеш видети како ћу ти уништити живот“, што по свом облику представља претњу која наговештава намеру једног парнера да другом партнеру и у будућности утиче на живот на неприхватљив начин, које понашање

такође несумњиво представља насилничко понашање. И најзад, тужени је, према наводима тужиље, упутио тужиљи још и претњу рекавши јој: „убићу те“. Међутим, за разлику од тужиље, тужени се није зауставио на изнетим вербалним претњама, већ је непосредно након изнетих претњи „крнуо према тужиљи са дигнутом руком“, док се она повлачила уназад. Ово указује на то да је у том тренутку постојала очигледна и несумњива опасност од преласка туженог са претњи као вида вербалног насиља на могуће физичко насиље, што је код тужиље изазивало осећања страха и животне угрожености због могућности испољавања и физичког насиља и остварења изречених претњи, посебно при чињеници да је у стану туженог полиција пронашла пиштољ, за чије држање је тужени имао дозволу (како то произилази из решења Основног суда у Новом Саду НП 71/22 од 18.01.2022. године о продужењу хитних мера које су туженом одређене наредбом ПУ Нови Сад). Овакво понашање туженог је у крајњем исходу, и довело до позивања полиције од стране тужиље и интервенције полиције.

Код изнетог, испољавање оваквих облика понашања туженог према тужиљи, представља облик дрског и безобзирног понашања које је у конкретном случају довело до угрожавања спокојства тужиље као партнера и нарушавања душевног стања, и позивања полиције ради заштите, па се такво понашање квалификује као насиље у породици у смислу члана 197. Породичног закона.

Када суд утврди да одређени вид насиља у породици постоји потребно је одредити адекватну меру заштите у складу са одредбама члана 198. Породичног закона водећи рачуна да она буде делотворна и сврсисходна. Имајући у виду степен насиља и последице по спокојство и психичко стање тужиље, по оцени Врховног касационог суда изрицање мере заштите од насиља у породици, налагањем туженом да се исели из стана у коме је породица живела са заједничким малолетним дететом (ближе описан у изреци првостепене пресуде) и да се приближава тужиљи на удаљености мањој од 100м, уз забрану приступа у простор око места рада тужиље на удаљености мањој од 100м, као и забрањивањем туженом сваког даљег дрског, безобзирног и злонамерног понашања којим се угрожава душевно здравље и телесни интегритет тужиље, које мере заштите од насиља у породици би трајале годину дана од дана доношења пресуде, са могућношћу продужења све док не престану разлози због којих су одређене, представља адекватну меру која треба да обезбеди стварање услова за изналагање решења у циљу превазилажења нарушених међусобних односа и обезбеди тужиљи спокојство и успостављање психичке равнотеже. При томе, чињеница да се тужени по налогу полиције исте вечери из тог стана преселио у стан своје мајке и да тужиља у истом граду има стан у свом власништву није од утицаја на другачију одлуку у овом спору као спору за заштиту од насиља, јер странке имају могућност да нерешене имовинске односе расправе у другом поступку.

Из наведених разлога, применом члана 416. став 1. ЗПП Врховни касациони суд је преиначио нижестепене пресуде и тужбени захтев усвојио.

Тужиља је успела у поступку по ревизији, па јој на основу чланова 153. и 154. и 163. став 2 ЗПП у вези члана 207 Породичног закона припадају потребни трошкови целог поступка према оствареном успеху у спору. Висина је одмерена на име тражених и одређених трошкова за састав једног образложеног поднеска од стране адвоката од 9.000,00 динара, заступања на три одржана рочишта од по 10.500,00 динара и једном неодржаном рочишту 6.000,00 динара и састав жалбе 18.000,00 динара, према

тарифном броју 13. Тарифе о наградама и накнадама за рад адвоката („Службени гласник РС“, бр.121/12 ... 37/21), као и на име судских такси за: тужбу 1.900,00 динара, првостепену пресуду 1.900,00 динара, жалбу 1.900,00 динара и другостепену одлуку 1.900,00 динара, одмерено према тарифним бројевима 1. и 2. таксене тарифе Закона о судским таксама („Службени гласник РС“, бр.128/24...106/15).

На основу члана 165. став 2. ЗПП, одлучено је као у ставу другом изреке.

Захтев туженог за накнаду трошкова за састав одговора на ревизију је одбијен јер нису били нужни за вођење ове парнице, у смислу члана 154. став 1. ЗПП.

На основу члана 165. став 1. Закона о парничном поступку одлучено је као у ставу трећем изреке.

**Председник већа – судија
Звездана Лутовац, с.р.**

За тачност отправка
Управитељ писарнице
Марина Антонић